

I. L. CARAGIALE.

EUGEN CARAGIALE

Orice reproducere fără indicarea izvorului e oprită.

Caragiale.

Preot săvârșind o taină în altar moșneagul pare;
Iară mâinile lui goale ca de daruri le văd pline.
Și pe când altă ființă simt cum se trezește 'n mine,
Pe când gura mea 'nceleștată un cuvânt nu poate spune,
Toate gândurile mele se prefac în rugăciune.

A. Vlahuță.

O rugăciune e și glasul nostru, când sărbătorim pe maestrul Caragiale din prilejul celor șasezeci de ani împliniți! O rugăciune, pe care o rostim cu sfiala recunoștinții către Cel de sus, că s'a milostivit a ni-l dărui cu vieață rodnică până la această vârstă, hărăzindu-i deplină sănătate pentru a mai putea smulge din comoara sufletului său bogat opere de artă nemuritoare.

Numele lui Caragiale în literatura românească înseamnă o culme dintre cele mai strălucitoare, pe cari noi contemporanii nici nu o putem admira în întreaga ei măreție. Mai ales la noi operele lui de artă, smulse în cea mai mare parte a lor din atmosfera mediului din România, pătrund cu greu în cercurile largi ale cetitorilor, deoarece subiectele ce le tratează și cu deosebire arta lui superioară presupun o cultură mai avansată și o înțelegere adâncă a finețelor artistice. Opera lui Caragiale nu e răsărită dintr'o inspirație momentană și dintr'o concepție trecătoare, ci e rezultatul unei munci stăruitoare și a unei gândiri ce sintetizează și eternizează ființa socială a unei epoci. Caragiale zugrăvește vieața cu frământările ei de pasiuni și de păcate din vremea sa, căutând să înveșnicească în comedii și în schițe nota general omenească a sufletului dintr'un anumit mediu. Această însușire superioară a lui împrumută operei lui durabilitatea. El smulge din mediul

social tipurile caracteristice și reprezentative sau descrie scene și întâmplări, în cari se resfrânge ca într'o oglindă întreaga vieață dintr'o epocă. Se înșeală cei ce cred că opera maestrului își va pierde farmecul deodată cu dispariția împrejurărilor sociale din cari au răsărit creațiunile lui. Nu. Atât comediile cât și schițele lui Caragiale vor rămâne, deoarece în ele trăește sufletul omenesc din Țara românească la sfârșitul veacului al 19-lea. Natura marelui său talent a vrut să ne înfățișeze acest suflet prin prisma satirei, pentru a ne scoate mai bine în relief scăderile unei ființe sociale în formațiune. La temelile acestei satire s'ascunde, însă un sentiment uman și optimist, pe care prea pușini dintre tălmăcitorii lui l-au înțeles.

Maiestrul Caragiale nu și-a uitat nici de noi în opera lui. A caracterizat cu mult spirit pe dascălul ardelean, care e robul formelor învățate în școală. Poate ne-a făcut nedreptate, fiindcă nu ne-a cunoscut în destul. Dacă ne cunoștea mai deaproape desigur trăiam și noi în opera lui mai bine reprezentați. Nădăjduim, însă, că de aici încolo ne va învrednici de o mai mare atențiune, mai ales că în vremea din urmă a avut prilej să privească mai adânc în ascunzișurile ființei noastre sociale.

Noi atât pentru opera lui din trecut cât și în nădejdea creațiunilor viitoare pe cari le așteptăm cu desăvârșită încredere, ne exprimăm admirația neșarmurită față de geniul lui creator și îi trimitem cele mai sincere urări de fericire din prilejul celor șasezeci de ani împliniți. La mulți ani maiestre!

Unei călătoare.

Nu mă cunoști și nu te știi,
Întâiaoară te 'ntâlnesc,
Unde te duci nu bănuiesc
Și tu nu știi de unde viu.

Dar vezi, surâsul tău senin
Mi-e dulce și prietenos,
Cuvântul tău e-armonios
Și glasul tău nu mi-e străin.

Aceleași tainice priviri
În suflet zori mi-au luminat,
Aceași ochi i-am sărutat
În nopțile din amintiri...

O, te cunosc și tu mă știi,
Deși n'am mers acelaș drum,
Ne întâlnim abià acum
Dar ne iubim de veșnicii...

La cruce de drum.

Cu fiecă solie a iubirii
Mi-aduci atâtea daruri sufletești,
Încât mă tem, că 'n ziua despărțirii,
Când vei plecă din lumea de povești,
De lipsa lor voi suferi mereu...
Prea multe daruri sufletului meu!

Tu ești o însetată de plăcere,
Ți-e sufletul de doruri mistuit —
Eu sunt un obosit;

Tu ești o istovită de veghere
În suspinarea celui așteptat,
Tu ești o ostenită de tăcere —
Eu sunt un însetat.

Cu ochi aprinși și sufletul sglobiu
Pornești la drum întins, nemăsurat,
Deși n'ai scop, te-avânți neîncetat
Precum ai vrea să nu sosești târziu,
Și nu cunoști în mersul tău grăbit
Nici unde mergi, nici pentru ce-ai pornit...

Pe-acelaș drum eu merg încet, agale,
Mi-e teamă să m'apropii de hotar,
Și pasul mi-l întârzii tot mai rar

Precum aș vrea să mai lungesc din cale,
Căci simt în noapte pururi coborînd
Tăcerea obositului meu gând...

Copil nerăbdător, tu vii cântând
Cu fruntea 'n soare, cugetul senin, —
O, nu încrucișă al tău destin
Cu cel îmbătrânit prea de curând!
Treci înainte, făr' a te opri
Alătura de mine în popas,
O clipă 'n drum la ce ne-am întâlni
Când știi c'o să ne spunem bun rămas?

Ia-ți darurile toate înapoi,
Nu vreau tovărășia ta de drum,
Pe-aceeași cale grea de ce-am fi doi?...
Eu sunt pornit de ieri și tu de-acum.
Tu te grăbești, eu vreau să mă opresc,
— În drum sunt multe lespezi de morminte
Ai umblet lin — eu pasul bătrânesc
Mai mult pe loc, tu veșnic înainte,
Eu preget mult — tu te avânți în sbor,
Tu urci și eu cobor...

O seară tristă.

Un an sosește — cellat pierde:
Miraj în veșnicul pustiu,
În inimi — veșnica durere
Ce-i între leagăn și sicriu.

Speranțe noi vin să se-aștearnă,
Dar nici un gând nu se 'nfioară —
In suflete mai mult o iarnă
Și mai puțin o primăvară...

De teama clipei viitoare
Mă dau trecutului învins,
Apun cu anul ce răsare
Trăind în cel care s'a stins.

Corneliu Moldovanu.

Glusul sângelui.

— Fragment. —

Odaia unui student, de obicei, e sărac mobilată. Un pat, o masă, un garderob, lavoarul și două-trei scaune, câteva tablouri vechi, prăfuite, mâncate de molii, formează un interior de care îți amintești cu drag mai târziu.

Soba, pe frigurile cele mai mari chiar, e un obiect de lux, și cât ține iarna, pe nopțile lungi și întunecate, un contrabas uitat par'că în horn, încearcă cele mai bizare fantazii.

Un geamantan, sau, oroare, un cufăr, e toată averea tânărului student. Cărți, rufărie, un rând de haine, încap în primii ani de viață și într'un geamantan.

Așa eră odaia în care locuia Mihaiu Mătasă, un tânăr frumos, 'nalt și spătos, vioiu, ca și frații lui pe care-i lăsase departe, în întunecul satului unde se născuse.

Tăcut, cunoscuții îl luau drept o fire închisă, răutăcioasă, un om care medită planuri necunoscute, primejdioase. El însă tăcea, pentru că nu voia să jignească pe nimeni și discuțiile ușoare, despre femei și chefuri, despre viața pierdută în localurile de noapte nu-l interesau, nu-l atrăgeau deloc.

Venise în capitală cu un bogat material de cunoștințe și voiă, aici, în centrul culturii românești, la capitalul lui să adauge noi cunoștinți, să-și îmbogățească mintea, să-și încălzească sufletul la știința profesorilor, de care se apropia cu un nemărginit respect.

Ani de pierdut n'avea, căci vedeă înaintea lui un câmp larg de muncă, și cu cât el se lumina mai mult, cu cât vedeă mai bine în jurul lui, cu atât i se părea mai mare întunerecul de acasă, mai jalnică și mai dureroasă viața fraților lui, tristă viață de robi.

*

Mătasă cetise până la nouă ceasuri, dar gândurile-i alergau răslețe și rândurile din carte, neregulate, săreau par'că unele peste altele.

Se ridică de pe scaun, și începă să se plimbe prin odaie.

„Ce e de făcut?“ se întrebă, lovindu-se cu mâna de frunte. „Nu înțeleg oare oamenii aceia că nu le vreau decât binele, că le arăt

calea, pe care trebuie să meargă, că eu, care sunt de-ai lor, năcut și crescut între dânșii, nu-i pot dușmăni? Mă lasă inima pe mine să nu le fiu de folos, și să nu-i ajut să înțeleagă toate pe cari ei nu le pot înțelege?“

— Nu se poate, își zise după o clipă de gândire. Aici și-a băgat cineva coada, cineva străin de dânșii, unul care i-a împărțit în două, ca să poată el împărți în liniște“.

Pe rând se gândi la frunțașii satului și după puțină gândire îi fu rușine că i-a putut trece așa ceva prin minte.

Dar de când n'a fost pe-acasă, multe s'au schimbat, și cine știe, lui poate nu s'au gândit să-i scrie.

„Atunci, se întrebă iarăși, de ce scrisoarea asta, așa, deodată, pe care i-o trimisese frațele lui mai mare, un gospodar așezat, frunțaș în sat. Nu le văzuse el toate mai înainte, până a nu ajunge lucrurile unde au ajuns și nu putuse să-i scrie?“

Luă din nou scrisoarea în mână, și ceti tremurând, partea ce-l interesă: „Lucrurile merg prost — scriă frate-său — de când jidovu e tare și mare în sat. Noi vedem doar bine că pe lângă jidov, mai e cineva, mai departe, care poruncește, da' n'avem ce face, că dacă ne punem cu el, mai rău e de noi. La tine ni-e toată nădejdea“.

*

Ușa odăii se deschise și odată cu aerul rece de afară, intră înlăuntrul prietenul lui, Gheorghe Sima.

„Salve, studiosus!“

— Bine-ai venit Ghiță“, răspuse Mătasă.

„Am adus ceva bun cu mine, o carte minunată.“

— Lasă acuma, prietene. Avem altele de vorbit în astă-seară. Îmi pare bine c'ai venit. Simțeam nevoia să stau cu cineva de vorbă. Tu nu ești ca ceilalți studenți bogați...“

— Acuma, te rog eu, prietene, să lași chestiunile astea.

— Iartă-mă, dar o teamă nesfârșită o am în fața oamenilor bogați, și mi-e groază de majoritatea studenților noștri. Eu nu am prie-

teni printre dâșii; altele îi preocupă pe ei și altele pe mine. Între noi, cercul nostru, și colegii noștri, e o prăpastie.

— E adevărat asta. Să sperăm că va crește cercul nostru, că vom fi tot mai mulți care să-și apropie ideile noastre. Deocamdată am câștigat trei.

— Aceia au venit singuri la noi; aveau un fond sufletesc curat și se simțeau așa de străini în mijlocul marelui număr...

— Și vor veni tot mai mulți; vor veni și acei pe cari împrejurări nenorocite i-au târât în vâltoarea vieții. Un punct luminos va deveni cercul nostru, și de aici vor porni oameni, cu dor de muncă, ducând în sufletul lor dragostea de aproape și binele pentru neam. Luminoase raze vor porni în satele noastre îndepărtate, sărace, cu oameni trudiți, chinuți de vieța de robi pe cari o duc. Și le vom arăta căi necunoscute; îi vom face să înțeleagă că și ei sunt oameni, vom deștepta vechea mândrie a săteanului român, și ei vor ascultă întâi mirați și ca veniți din altă lume, ca niște ecouri mângâitoare ale strămoșilor, li se vor părea toate... Le voi vorbi din suflet, voi mângâia rănilor care dor, și îi voi învăța să-și cunoască drepturile lor, de cari n'au știut să se bucure niciodată...

— Mă privești lung, îi zise Ghiță lui Mătasă. Știu la ce te gândești acuma. Ți-e teamă să nu mă schimb odată cu terminarea studiilor. Să-ți fâgăduiesc aceasta, ar fi o copilărie. Eu nu-ți fâgăduiesc și nici nu-ți jur. Jură numai acela care nu are încredere într'ânsul. Eu am încredere în mine, și crede-mă, frate, mă dor mult suferințele altora.

Eu i-am văzut de mic pe sătenii noștri, cum îi bătea tata la scară, și copil, neștiutor, mă rugam de dânsul să-i ierte și le sărutam în ascuns rănilor vârgilor: Cu mâna mea de copil îi mângâiam pe frunte și îi rugam să nu mai plângă, că se supără mama și plânge și ea.

Și ei, ce buni erau cu mine! În loc să mă sfășie, ca unul ce eram al aceluia dela care le veneau toate nenorocirile, ei mă luau în brațe și mă priveau lung, nespūs de duios, zicându-mi încet, „să fii bun și când vei fi mare, copiii noștri măcar să nu mai fie bă-

tuți și să se poată hrăni din munca lor, că noi, numai oasele și pielea de noi“.

Așa-mi vorbeau în copilărie oamenii aceia, — urmă Sima cu căldură — și vorbele lor mi s'au săpat adânc în inimă. Adânci erau vorbele lor. Atuncea nu le pricepeam. Astăzi, când văd bine în jurul meu cum zilnic se stinge poporul nostru din care încă răsar, ca dintr'un nesecat izvor puteri noi, astăzi durerea e cumplită, și mă întreb dacă nu e o adevărată crimă să fie înăbușite energii, să piară atâtea talente, căci trebuie, într'o zi, din sânul poporului nostru, din cine știe ce sat îndepărtat, să răsară acela ce va întrupa geniul neamului nostru.

Da, dar ca să ajungem acolo va trebui să muncim mult și să ne gândim în fiecare clipă, că noi, cei săraci, că eu și alții ca mine, ca să precizez, avem mari îndatoriri. Nu trebuie să-i uităm vreodată, iar când vom intra în adevărata luptă a vieții să-i sprijinim și să nu ne îndepărtăm de dâșii, cum au făcut-o atâția alții. Prin ei și alături cu ei, vom fi și noi mari.

Lupta trebuie să o dăm deschisă, piept la piept; ca două armate vrăjmașe vom stă unii în fața altora. Va trebui să facem să dispară cea mai teribilă boală care domnește în țara noastră: favoritismul, și să ridicăm din starea de umilință în care se află astăzi țăranul român. Că dacă ar trăi altfel, primenirea s'ar face repede. Așa cum trăește azi, muncind nemăsurat, Doamne! se proteste, și ochii lui nu mai au vreme să cate spre soare, și razele lui puternice care-i dogoresc spatele, i se par lovituri de bici...

Și tu dragul meu prietin, va trebui să te pătrunzi de adevărul acesta; să simți cu sufletul, dar și cu trupul, și fiecare fibră să tremure, cum tremură în mine. Tu ai sentimente nobile; tu nu porți însă în tine suferința a câtorva generații, umilința amară, jugul pe care îl simt eu. Și tatăl tău l-a bătut poate pe al meu, și loviturile ce le-a primit el, mă dor și pe mine“.

Mătasă se opri, privi lung la prietenul lui, în ochii căruia se adunaseră lacrimi.

„Nu plânge, vorbi pe urmă; acuma nu mai avem timp de plâns. Privește scrisoarea dela frate-meu“.

Ca un licurici numai, s'a aprins făclia și toți vor s'o stingă.

„Ce mă sfătuești să fac? Să-i scriu lui frate-meu, e prea puțin. Un singur lucru îmi rămâne: să plec pentru câțva timp acasă. Două-trei săptămâni, poate și mai mult, nu știu. Datoria mă chiamă, sângele fraților mei clocotește în vine și tocmai acum, în clipe grele, nu-i pot lăsa singuri. Destul sunt ei învrăjbiți de alții. Voiu pleca mâne“.

Sima se ridică de pe scaun, strânse cu putere mâna prietenului lui, îl îmbărbătă cu privirea și se îndreptă spre ușă. Se opri cu mâna pe lampă și vorbi:

„Să-mi scrii imediat ce afli, cum stau lucrurile; și dacă ai nevoie de ceva, sau crezi că e nevoie să vin, telegrafează-mi“.

Dupăce plecă Sima, Mătasă se așeză la măsuța lui, își puse fruntea în mâni, și rămase așa, pe gânduri, în mintea lui apărându-i vie icoana satului îndepărtat, în fața ochilor, jucându-i icoana unui vechiu palat al unor boieri vechi, cari au murit odată cu vremurile în care au trăit.

Vasile Savel.

Școala românească din Ungaria în anul 1911.

II.

Între mijloacele pe cari le-a întrebuințat școala românească în anul 1911 pentru întărirea sa și pentru cultivarea poporului, trebuie să amintim în prima linie mijloacele de cultivare a înșiși învățătorilor. Între acestea cele mai însemnate sunt întrunirile lor anuale sau trilonare, în „conferințe“ sau în „reuniuni“. În toate eparhiile, ortodoxe și unite, cu excepția Sibiiului, învățătorii sunt organizați în reuniuni. Cei din arhidieceza Sibiiului au avut și ei, până la 1898, reuniuni; de atunci încoace ei formează numai „cercuri conferențiere“. În fiecare an reuniunile se întrunesc în „adunări generale“, iar despărțămintele acestora în conferințe anuale sau trilonare, unde se face un folositor schimb de vederi și unde se învață, adeseori, foarte mult. Un neajuns al acestor întocmiri e munca puțin sistematică pe care o desvoltă. Dacă s'ar da din centrele bisericesti-școlare îndrumări de ordin mai superior, ele ar putea lucra cu mare folos și ar putea determina învățătoria spre o muncă superioară celei de până acum. Autorităților școlare li se poate băga cu tot dreptul vina, că s'au ținut departe de problema aceasta însemnată a „desăvârșirii ulterioare“ a învățătorilor.

Conferințele din arhidieceza ortodoxă a Transilvaniei, cari țin câte două zile consecutive, au fost organizate, în ce privește pro-

gramul lor de muncă, pe alte baze în 1911. În locul mulțimii de probleme foarte variate, cari alcătuiau până aci programele diferitelor conferințe, consistorul a pus în conferințele tuturor tractelor una și aceeași problemă în discuție, rămânând să continue pe viitor în acelaș chip. În anul trecut s'a discutat „Problema învățământului religios în școalele populare“, în legătură cu noul „Plan de învățământ“ și pe baza unui program, lucrat până în amănunte de consistor. Această organizare s'a afirmat bine; ea a fost adoptată, cuvânt de cuvânt, încă în 1911, de către conferințele din dieceza ortodoxă a Orăzii-mari și pentru viitor, și de „Reuniunea învățătorilor gr.-cat. din arhidieceza de Alba-Iulia—Făgăraș“.

În programul conferințelor consistorul a mai pus încă două puncte: „Dare de seamă despre activitatea extrașcolară a fiecărui învățător“ și „Dare de seamă despre mișcarea literară-pedagogică la Români în anul școlar 1910/11“.

Problema primă, pusă de consistor încă în programul din 1910 al conferințelor, a fost îmbrățișată cu destulă căldură de către învățători — mai ales de către cei buni, — și ea e într'o favorabilă desvoltare. Această problemă a fost viu discutată și în presă și ea cucerește pe zi ce merge teren la învățătoria din țara întreagă.

Problema a doua, deși punct greu și cu

totul nou în programul conferințelor, s'a validat de asemeni destul de bine. În unele protopopiate s'au prezentat lucrări demne de luarea aminte a orișicui, cari lucrări aruncă o lumină asupra mișcării pedagogice românești din ultimul an. În special trebuie amintită lucrarea d-lui Pompiliu Dan din Zernești, care lucrare a apărut și în broșură (Brașov, Tip. A. Mureșanu, 1911, 78 pag., 50 bani). Prin menținerea sistematică a acestui punct în programele conferințelor viitoare, se va ajunge ca învățătorii să cunoască mai de aproape problemele curente pedagogice și să se ocupe de ele mai intensiv decât până acum. Aceasta cu atât mai mult — și mai ușor — cu cât în 1911 în fiecare din cele 34 de protopopiate ale arhidiecezei s'a înființat câte o „Bibliotecă pedagogică tractuală“, care se susține din cotizațiile învățătorilor și din venituri extraordinare — și cari vor avea să țină pas cu tot ce apare mai de seamă pe terenul pedagogiei la noi.

În unele protopopiate ale arhidiecezei Sibiiului se țin și conferințe trilunare. Până acum s'a afirmat mai bine tractul Săliștii, în care și aceste conferințe sunt foarte animate.

Adunările generale ale reuniunilor s'au ținut și ele în anul expirat la un nivel remarcabil. La Arad a avut un rol activ și d-l profesor Dr. Petru Pipoș, care a ținut o disertațiune foarte amănunțită despre Dr. Wilhelm Rein, profesor la Universitatea din Jena și mare pedagog, iar la Blaj d-l profesor Dr. Ioan Rațiu, cunoscutul cercetător al trecutului nostru cultural, a ținut o disertație despre „Învățătorii noștri în trecut și în prezent“. Reuniunea învățătorilor sălăgeni și-a serbat jubileul de 40 de ani de existență. Cu acest prilej secretarul acestei reuniuni, d-l Simion Oros, a edat și un „Memorial jubilar“ în care arată fazele prin cari a trecut această reuniune. Memorialul e un document destul de trist despre școala română din părțile nordice ale Ardealului. După ce însuș e scris într'o limbă românească slabă, el ne descopere între altele că biblioteca reuniunii, care ar fi să fie un izvor de lumină pentru luminătorii satelor, e foarte

săracă și fără nici o valoare, — ceea ce, după un trecut de 40 de ani de sigur că e regretabil.

Încolo conferințele despărțămintelor reuniunilor, conferințe cari țin câte o singură zi, au desbătut cele mai variate chestiuni — și nu totdeauna cu răgazul cuvenit. Dările de seamă cari se fac despre ele prin ziare și reviste sunt, de obicei, atât de sumare și de goale încât nu-ți dau posibilitatea de a-ți face o icoană reală despre ele.

În mai multe conferințe s'a accentuat în anul acesta importanța și necesitatea monografiilor școlare, pe cari ar trebui să le scrie învățătorii. S'au dat, în „Transilvania“ din Sibiiu și în „Foaia școlastică“ din Blaj, și indigitări cum să se alcătuească aceste prețioase contribuții la istoria școlaelor noastre. În „Transilvania“ s'au și publicat mai multe monografii, — altele sunt în curs de publicare.

Tot în anul acesta s'au făcut pași și pentru înființarea câte unui muzeu școlar la Sibiiu și la Blaj.

În ce privește mijloacele întrebuințate de școală pentru cultivarea poporului, ca mijloace nouă trebuie să amintesc serbarea hramului școalei, introdusă în toate școalele din arhidieceza ortodoxă a Transilvaniei. Consistorul a dat anume ordin ca fiecare școală să-și aleagă un patron al său (hram) cu prilejul sărbătoririi căruia să organizeze câte o serbare religioasă-culturală în scopul de a contribui la educația lui religioasă și națională, de a deșteptă în popor mai multă dragoste pentru școală și de a-l determina și spre jertfe materiale pentru asta.

O altă inovație, introdusă în cele două arhidieceze la intervenirea „Societății pentru protecțiunea animalelor“ din Budapesta, e „serbarea pasărilor și a pomilor“ care se va ține în fiecare an de cătră fiecare școală în scopul de a deșteptă interesul moral, estetic și economic față de pasări și față de pomi. În legătură cu excursiile de primăvară aceste serbări, dacă vor fi bine organizate, vor aduce frumoase foloase și spirituale și materiale, pe seama poporului nostru. — În anul acesta elevii câtorva școale

au făcut excursiuni de studii, cari au durat mai multe zile. Aşa d. e. elevii dela şcoala din Feldioara şi din Codlea au făcut excursii până la Sibiu şi în împrejurimi. Începutul acesta e demn de toată lauda şi încurajarea. Excursiile fac ca elevii să aprofundeze prin intuiţie proprie multe din lucrurile învăţate şi să câştige îndemnuri şi orientări nouă. Îmbucurător e şi progresul pe care l-au făcut, în 1911, cantinele şcolare, atât de necesare. În Bănat s'au înfiinţat vreo două cantine, — în arhiepiscopia ortodoxă transilvană consistorul a dat o circulară amănunţită în chestiune. În urma acesteia în unele locuri s'au făcut începuturi promiţătoare.

Tot în anul acesta s'a purces şi în ce priveşte cooperativele şcolare dela idei la fapte. Regretatul profesor seminarial din Sibiu, Aurel Bratu († Maiu, 1911) a avut o fericită inspiraţie când a arătat, într'o broşurică, însemnătatea şi felul de organizare a cooperativelor şcolare. Broşura a pătruns în cercurile învăţătoreşti şi într'un număr de şcoale s'au şi introdus aceste instituţii foarte potrivite pentru a-i da poporului, cât se poate de timpuriu, cunoştinţe practice şi, în acelaş timp, şi o educaţie morală. Cooperativele şcolare sunt în dezvoltare. La Sibiu, unde pe lângă preparandia ortodoxă există o „Librărie cooperativă“, întemeiată de A. Bratu, chestiunea cooperativelor şcolare a fost luată în mână de însuş consistorul arhiepiscopozan.

Acestea sunt câteva din lucrurile nouă ale anului 1911.

Ar mai trebui câteva cuvinte şi despre învăţătorii noştri. Numărul învăţătorilor scade neconţinut, parte în urma pensionării, parte

în urma retragerii de pe terenul atât de ingrat al şcoalei urgisite de atâţia duşmani. Mulţi învăţători părăsesc cariera dăscălească fiindcă nu posed destul de bine limba maghiară, din care cauză au continue ciocniri cu inspectorii, şi mulţi mărturisesc că nu mai pot duce greutatea cele multe şi mari impuse de planurile cele nouă de învăţământ. Apoi, goana după învăţători pe motive politice, îi amărăşte deasemenea pe mulţi şi-i face să se apuce de alte îndeletniciri (din 148 de cazuri disciplinare în contra învăţătorilor, puse la cale în 1910 de inspectorii şi tranşate de d-l ministru al instrucţiei, 72 au fost denunţări împotriva învăţătorilor gr.-or., 42 gr.-cat., 18 învăţători dela şcoale comunale, 5 rom.-cat. şi 1 unitar). În urmarea acestora multe şcoale rămân fără învăţători. Dacă am avea o statistică bună, am putea constata că cel puţin 150—200 de şcoale ne stau închise din lipsă de învăţători. Pe de altă parte la preparandii afluenţa e din an în an tot mai mică. Vin elemente puţine şi nu tocmai din cele mai bune. Sinodul arhiepiscopozan ortodox din Transilvania a luat măsuri ca să se creeze 20 de burse de câte 150 cor. pentru pedagogi, — dar nici acest mijloc n'a avut, deocamdată, rezultatele aşteptate.

E de sperat că, după ce se va constata şi prin practică ceea ce s'a susţinut de nenumărate ori în teorie, că anume legea lui Apponyi e absolut imposibilă de executat, şi după ce şcoala îşi va relua munca ei pozitivă pe baza principiilor pedagogiei adevărate, starea aceasta va încetă şi ea dela sine şi carierii de educatori se vor dedica iarăş destule elemente bune.

Dr. Onisifor Ghibu.

Poezie populară.

Spune-mi, măndro, şi ghiceşte
Codru de ce 'ngălbineşte,
Voinic de ce 'mbătrâneşte?

— Codru de zăpadă mare,
Voinicu de supărare;
Codru de zăpadă grea,
Voinic de inimă rea.

Fragment din „Cocoșul negru“.

(În actul III, Diavolul, care a ispitit pe voevodul Nenoroc, îl duce în palatul fermecat al zânelor, unde petrec Feți-Frumoși; câțiva filozofi bătrâni, întârziați în lumea celor tineri, caută prilej de ceartă unui Făt-Frumos.)

Filozoful de 80 ani.

Afară! Ieși afară!

Făt-Frumos.

Ieșiți afară voi,
Bătrânilor! Afară! Duceți-vă 'n piețe
Să dați acolo sfaturi și proștii să le 'nvețe!...
Ce rost aveți aicea cu noi? Să croncăniți?...

Filozoful de 80 ani.

Obraznic!... (ridică ciomagul).

Filozoful de 70 ani (cu acelaș glas).

Ieși afară!...

Filozoful de 60 ani (acelaș gest).

Afară!...

O zână (apărând pe Făt-Frumos).

Nu-l goniți!
Căci cine-o să ne-aducă ciorchini și piersici
coapte
Și cine-o să ne spuie povești la miez de noapte?!

Altă zână.

Nu, nu vrem noi să plece... E tânăr... E păcat!
Iertați-l!

Filozofii.

Nu!

I-a Zână.

Iertați-l... Răspunde, l-ați iertat?

Făt-Frumos.

Nu-mi trebuie!... Sunt tânăr!

Filozoful de 70 ani.

— Afară bârfitorul!

Făt-Frumos.

Al vostru e trecutul — cu mine-i viitorul!
Voi sunteți norii negri — eu sunt un curcubeu!
Să stea trecutul vostru ca jug pe gâtul meu
S'apese... să strivească... mereu mai greu —
nu-mi pasă!
Sunt tânăr... am putere... înfrunt și rabd!...

Filozoful de 80 ani.

— Să iasă!

Să iasă îndrăznețul!... (câteși trei filozofii bat cu
toiagele în pământ, amenințători).

Făt-Frumos (sfidându-i).

A, lupi și papagali

Bătrâni!...

Filozoful de 60 ani (indignat).

Ce-a zis?

Făt-Frumos.

Maimuțe!

Filozoful de 80 ani (indignat).

Ce?

Făt-Frumos.

— Sacali

Flămânzi, urlați, nu-mi pasă! Sunt tânăr — ca
furtuna!

Sunt tânăr, — tinerețea învinge totdeauna!
Legăți în lanțuri grele avântul, vieța mea
Mânia voastră cadă ca muntele de grea,
Nu-mi pasă, nu! Nu-mi pasă! Scuipați-vă otrava
Voi șerpi bătrâni, balauri, — întotdeauna sta-va
în fața voastră, mândru, — avântul tineresc!
Nimica nu-l învinge!... Iertarea? N'o doresc!
Cu voi e oboseala și anii și rugina...
Cu mine-i tinerețea avântul și lumina!...
Sunt drumuri noi cu mine — cu voi, — un
șintirim!...

Cântați, copii din harfe!

Bătrânii.

Și noi și noi trăim!

(Pe când harfele și flautele cântă vesel în culise, Făt-Frumos urcă două trepte pe scara din fund și într'o
rază de soare spune.)

Făt-Frumos.

Sunt flacăra ce-o vede în zare călătorul
Sunt solul primăverii... sunt vântul și cocorul
Întâia rândunică, întâia viorea...
Voi sunteți frunza moartă, voi sunteți iarnagrea!
(Urcând încă două trepte.)
Renasce în mine veacuri și luni de mult apuse
Sunt vorbele știute... sunt vorbele nespuse
Sunt clipa cea de față și cea din viitor, —
În lanțul greu al vieții, inel strălucitor, —

Inel de care-atârână întregul lanț al vieții,
În cuiul veșniciei. Sunt floarea dimineții,
Sunt raza dimineții ce leagă de pământ
Seninul cer al nopții... sunt undă... rouă... vânt

(Urcă încă două trepte.)

Sunt pata care crește pe albele ogoare
Pământul ce răsuflă în razele de soare
Sunt plugul ce străbate mănoasele câmpii...
Cântați, cântați prietini în svon de ciocârliei!
(Pe când harfele cântă mai tare și femeile îl încun-
jură, lovindu-l cu flori și țipete de plăceri, el se des-
face brusc din lanțul lor, coboară treptele în grabă
și vine în față, la cei trei filozofi.)

Voi ce mai vreți aicea? În vinele 'ngroșate
Voi n'aveți sânge: apă! Nu, pieptul nu mai bate
Ca șipotul de munte, ca pieptul nostru

Filozoful de 60 ani.

— Minți!

Făt-Frumos.

Vă sângeră! bărbia, gingia fără dinți
Nu poate să scrâșnească! Când vine pleșuvia
Și mintea pleșuveste! Vărsați-vă mânia
E mare ura voastră, — dar fără de 'nțeles...
Voi n'ați știut s'alegeți din iarnă ce-i de-ales:
Să fiți câmpia largă și albă și curată...
Voi n'ați păstrat seninul de culme depărtată
Ce stă înaltă, mândră și albă lângă cer!
Din iarna vieții voastre — păstrat-ați asprul ger
Și crivățul năpraznic ce urlă și se sbate...
Urlați ca el... Svârliți-mi blesteme 'nfricoșate,

Eu stau cu pieptu 'n față — suflați că nu mă
sting!

Suflați ca ei! Nu-mi pasă — sunt tânăr și înving!
De ce-a tăcut acolo — cântarea fermecată?

Nenoroc (blând).

Prietene, ascultă... Vei fi și tu odată
Bătrân — și alții tineri în tine vor lovi
Cu-aceleași vorbe grele...

Făt-Frumos (arătând pe filozofii cei bătrâni).

Ei nu vor mai trăi
Să-și vadă mulțumirea! Ca morții și bătrânii:
Având la spate anii, fiind pe tot stăpânii
Nu lasă pe cei tineri să aibă traiu ușor,
Deoarece, sărmanii, nici ei în vieța lor,
N'au fost lăsați în pace de morții dinainte,
Ce râd cu râsul morții în funduri de morminte!

Nenoroc.

Vei fi bătrân ca mâne...

Făt-Frumos.

Și eu la rândul meu
La gâtul celor tineri voi pune jugul greu...
Slăvit să fie-acela ce-o ști să mă înfrunte!
Eu însu-mi ti voi pune cununi de flori pe frunte...
Dar fiindcă nu-l văd încă pe cel care-o va vrea,
Cununa tinereții o pun pe fruntea mea!
(Se încunună cu roze albe și iese, în mijlocul cetei
sgomotoase.)

Victor Eftimiu.

Noapte.

Legănate 'n dulce sfadă
Cântă apele la mal...
Mor la mijloc de livadă
Dragi ecouri de caval...

...Cât cuprinzi în zări departe
Ea-i stăpână... și de-acum
Despletindu-și părul, 'mparte
Viselor toiag de drum...

Vin miresme de petale
Pe cărarea dinspre lac,
Crângul doarme și pe vale
Toate cântecele tac...

...Doar vreo stea-și mai scap' arare
Copia din mărgărint,
Lunecând în larg de zare,
Ca o lacrimă de-argint!

T. Murășan.

Povestea unei vieți.

Roman de I. Agărbiceanu.

(Urmare.)

În vavilonia capitalei studențimea română se pierde ca fire de nisip împrăștiate de vânt. Cei cari aveau o locuință comună, cei cari se întâlneau la vreo cafenea, cei cari cercetau localul societății de lectură, mai știau unii de alții și de nevoile ce-i apăsă. Dar cei mai mulți trăiau risipiți, ascunși, pierduți, unii muncind cu râvnă, alții căzând, ruinați, în adâncuri, în văltori, de unde nu mai este reîntorcere.

Nu trecea săptămână fără ca Ion Florea să nu cerceteze localul societății de lectură. Mai mult decât prietinii, decât colegii îl atrăgeau aici gazetele, revistele românești. Și de câteori cetea aci, totdeauna se alegea c'o impresie dureroasă. Totdeauna simțea situația falsă a studentului român, care-i silit — să-și facă studiile între streini, rupt de neamul lui care trăește foarte departe, — i se părea, și cu totul deosebit de felul de traiu pe care-l vede zilnic în jurul său. Însă, pentru asta, cetea regulat gazetele cu pasiune tot mai mare.

Dela ședințele literare pe cari le aranja societatea Ion Florea eră nelipsit. Oricât de mult se împrietinise cu limba ungurească, simția un adevărat deliciu când putea, încunjurat numai de ai lui, să cetească ceva românește. Când își pregătea lucrările simția enorma deosebire de-a simți și-a scrie ceva în limba ta maternă sau în una străină.

Studenții îl ascultau cu plăcere, și îi izbia limpezimea frazei, puterea argumentării și mai ales căldura, deosebita însuflețire care se apropia de inspirație, ce se desprindea din fiecare cuvânt a lui Florea.

Eră apoi, iarăși, sinceritatea care-l făcea simpatic. Mulți tineri când urcă o tribună sunt atât de plini de ei, încât fără să-și deoseama, devin nesuferiți dela întâiul cuvânt.

Fața lui Ion Florea se mai umpluse, dar tot palidă rămăsese. Mustața ș'o putea acum răsuci, iar ochii-i scânteiau neconținut sub fruntea gânditoare, care se mai mărise par'că. Însă din fața aceasta nime nu putea ceti închipuire, nici chiar prea mare încredere în sine. Deși-i plăceau foarte mult aceste ședințe și simția o adâncă plăcere să cetească ceva în fiecare, totuși nimănu nu-i făcea impresie că se îmbulzește. El se purtă, gesticulă, cetea nemeșteșugit, sincer, ca și când nu l-ar auzi nime. Și astfel Ion Florea le eră tuturor simpatic, simțiau pentru el un fel de respect. Numai un bănațean brunet ca un țigan, cu gura largă, cu ochii neastâmpărați

cercă să-l zeflemiseze, simțind că-i va fi piedecă în ajungerea la cinstea de-a fi prezidentul acestei societăți. Și Ion Florea i-a și stat în cale și lui și altora. Aici nu mai erau la spatele cutărui tânăr tatăl-profesor, nici alte considerații, ca la liceu și Ion Florea ajunsese, cu mare majoritate, prezident. Și conducerea lui a fost una din cele mai fericite, mai rodnice. Niciodată mai înainte nu s'au ținut atâtea ședințe, și la îndemnul lui s'a înființat și cel dintâi cor bisericesc din sânul tinerimei, și tot sub prezidenția lui s'a aranjat și cea dintâi petrecere românească în capitală.

În camera din catul al patrulea venia din când în când să-i cerceteze, pe Florea și pe Roșu, un student dela facultatea filozofică, Petru Botezan. Acesta făcuse liceul undeva la stat, și știa ungurește mai bine decât românește. În anul întâiu nu-i vizită odată să nu le ceară bani împrumut. Eră un băiat înalt, bine zidit, și Ion Florea se tulbură de câte ori îl vedeă intrând. Avea ceva nesimpatic în voce, în privire, și numai gândul că-i într'adevăr lipsit de mijloace îl făcea pe Florea să nu iese când intră acela. Botezan eră foarte rău îmbrăcat și spunea el, și spuneau și alții că sunt zile în cari nu mănca numai odată. Răzimă și el, cu Mărculeț păreții cafenelelor, fără să se gândească să mai deschidă vreo carte. Însă mulți din cei ce zăcăreau prin cafenele nu-i sămănu lui Mărculeț. El rămânea turtit de vieață, dar într'alte ticăloșii nu cădea. Petru Botezan căzuse în patima jocului de cărți, și banii cari îi cerea dela Florea și dela alții nu-i ducea pentru un prânz, pentru o cină. Sbură cu ei la masa verde, îmbătat de nădejdi, înfrigurat de fericire.

Spunea că urmează cursurile la facultatea de filozofie, și câteodată vorbea cu însuflețire de Horaț și de Virgil, de Homer, de Herodot. Florea nu-l putea controlă, deși-i părea că omul acesta mințește cu nerușinare.

La început Botezan venia des și le cerea bani. Dar după un an conțeni deodată cu vizitele, nu-i mai auziră de nume, și abia prin Maiu, cătră sfârșitul anului al doilea, se treziră într'o seară cei doi chirieși cu vechea lor cunoștință.

La început nu l-au cunoscut, și Florea, prevenitor îl întrebă cu ce-i poate servi?

„Ei, la dracu, făcu acela, nu mă mai cunoașteți? Într'adevăr să mă fi schimbat așa de mult?”

După glas îl cunoscără, desi eră aspru, răgușit. „Te-ai schimbat, într'adevăr, Petre“, zise Roșu. „De unde ai luat hainele astea atât de frumoase?“

Botezan se lăsă pe un scaun. După îmbrăcăminte nu l-ar mai fi putut cunoaște. Eră o stofă scumpă, un croi elegant, și părea că s'a dat cu parfumuri mirositoare. Însă nici după trup nu l-ar mai fi putut cunoaște. Eră un schelet galbăn care se înholbă din doi ochi cari ardeau de boală. Vestmintele jocau pe el.

„Unde te-ai ascuns?“ îl întrebă cutremurat Florea. „Te-am căutat la cvartir și mi s'a spus că te-ai mutat fără să-ți lași adresa.

— M'ai căutat la cvartirul cel vechiu. Când?

— Pe la începutul lui Noemvrie mi se pare.

— Elei, pe-atunci eram departe de strada acea mizerabilă. Eram în cartierul al cincilea“ zise Botezan. În jurul lui se simția tot mai tare mirosul de băutură. Când îl simți Ion Florea fû cuprins de un disgust amar în suflet. Întrebă deci, cu atât mai mirat:

„În cartierul al cincilea?”

— Da, într'un palat cu patru balcoane. Ei ce te miri? Pentrucă nu suntem milionari, nu putem trăi cu milionarii?“ Și el rânji, și mirosul de băutură pătrunse și mai tare; ca și când ar ieși dintr'un butoiu desfundat.

„Ai putea să ne explici, dacă vrei să te pricepem“, zise în silă Ion Florea.

„Să-ți explic!“ făcû Botezan c'un gest de dispreț. „Cum să-ți explic? Cine poate înțelege vieța? Iacă eu stau și acum în cartierul al cincilea, într'un palat! S'am fost, trei luni de iarnă în Italia! Da, frate în Italia, în vilegiatură. Ei, poți tu pricepe vieța?“

Se cunoștea acum bine de pe sclipirile ochilor că-i băut binișor — credeau cei doi. Și compătimirea li se coboreă în suflet.

„Să-ți fie de bine“, zise Roșu, glumind.

„Numai nu prea se vede să-ți fi folosit sănătății plimbarea prin Italia. Ce-ai pățit? Ai fost bolnav?”

— Bolnav eu? Pentruce?

— Ai slăbit îngrozitor! Era să nu te recunoaștem“, zise Roșu.

„Slab eu, dar grasă dumneaei“, răsă respingător Petru Botezan.

„Care dumneaei?“ întrebă Florea.

„Iubita“, făcû acela cu rânjetul de mai înainte.

„Așadar o aventură. O aventură cu vreo fată bogată“, zise mai liniștit Ion Florea.

Pe fața de mort a lui Botezan se iviră dungii adânci de desperare. Părea că prin ființa lui deșirată au trecut, ca vânturi cumplite, spaimile morții, și au scos la suprafață drojdiile amare ale desperării. Privirile îi deveniră fixe.

„Nu-i fată. E văduvă“, zise el c'o voce răgușită, rece.

„S'ai fost cu văduva prin Italia?“ întrebă Roșu.

„Și văduva mea, prietinelor, e trecută de șasezeci de ani. E grasă și umflată și miroase greu“, — țipă Botezan, privind rătăcit prin casă.

Cei doi tăcură, cutremurați de groază.

Petru Botezan începû cu glasul scăzut, să-și spună părerile pe cari le are el asupra vieții. Dar limba nu voia să-și facă slujba, spuneă cuvinte încâlcite, fără de nici un înțeles. El cercă prin gesturi să arete ce voia să spună. Și erau înfiorătoare gesturile acelor brațe, acelor mâni osoase, slabe. Pumnii lui păreau că vreau să închidă un dușman și să-l strivească. Privirile-i ardeau bolnave, ori de beție, cei doi nu puteau pricepe. Botezan pomeniă mereu pe văduva și pe demonul răului, care, spuneă, stă ascuns în fiecare om, și într'un sfânt. Când aminteă cuvântul acesta din urmă privirile lui se măriau, pline de frică. La sfârșit oftă din adânc, obosit, ținând dreapta ridicată, în semn de amenințare: „femeia“, zise el șuerând printre dinți.

„Las'o prietine“, îl îndemnă Ion Florea, care simția cum îi învie rădăcinile părului.

„Mi-a dat bani, mulți bani, ș'acum mi-e portofelul plin“, zise cu silă Botezan și-și scoase portofelul care eră umflat de bancnote.

„Da în Italia? Am prăpădit bani, nu glumă. Frumos palatul, frumoasă Italia? Bătrâna! Ea-i totul pentru mine, numai pe ea, o văd; cum rânjește din dantura ei scumpă. Acum eu beau să n'o mai văd. S'am venit la voi să-mi dați un sfat. Scăpați-mă, dacă-mi sunteți prietini! Dar nu veți putea! Nu, că bătrâna mea mă trage iac'așa“, și el prinse deodată cu putere brațul lui Ion Florea. Acesta țipă de durere. Botezan, lăsându-l, se retrăgea mereu zicând: „Vedeți că nu mă puteți scăpa? De ce nu mă puteți? E mai tare văduva, hei? E mai tare!“ Fața lui eră înghețată de spaimă. Izbî ușa, și cei doi îl auziră cum aleargă pe trepte.

În seara aceea Ion Florea n'a putut studia nimic. Brațul unde-l încoltise Botezan cu ghiarele, îl durea ș'acum. Și-i părea că prin vânățăile acelea îi pătrunde mereu în trup un venin scârbos.

„Ei, Roșule, ce zici?“ întrebă într'un târziu Florea.

„Cred c'a fost beat. Ori apoi e pe cale de-a înnebuni.

— Prin cafenea nu l-ai mai văzut?

— Nu, ș'a pierdut urma cu totul.

— Mare ticăloșie.

— Mare.

— Așa ceva nu mi-am putut închipui“ zise Florea.

„Dè, prin capitala asta, se poate întâmpla orice. Noi ce ştim? Ne vedem de carte. Dar unii colegi ştiu spune istorii ciudate. — Urtă vieaţă!” zise Florea.

Apoi urmă un răstimp lung de tăcere. Se gândiau amândoi.

„Ştii ce-mi vine în minte?” începù Ion Florea. „Că-i o nebunie orice instruire. Dacă civilizaţia ne poate da astfel de tipuri, atunci nu plăteşte nimic”.

*

Ion Florea ducea o vieaţă liniştită. Veşnic cuprins cu studiatul, cu orele de birou, mai târziu şi cu grijile societăţii de lectură, ieşia rar la un pahar de bere, la un teatru.

In răstimpuri anumite din an studenţi mai bătrâni îşi luau doctoratul, aranjau un banchet, la care îl chemau totdeauna şi pe Florea. În cei trei ani din urmă el ţinea toastul festiv la astfel de banchete.

Din când în când pe scările universităţii, pe coridoare simţia vreo înfiorare tainică întâlnindu-se cu domnişoare palide şi elegante cari urmau la facultatea de filozofie. Când vreuna îi eră simpatică simţia o mângâiere dulce, ca o alintare, şi cercă s'o întâlnească mereu.

Îi plăcea mai cu seamă o blondină care cercetă foarte regulat cursurile şi cu care se întâlneă des. Privind-o cu admiraire, în

unele clipe când starea lui sufletească eră liniştită, îşi făcea deodată o mulţime de planuri. Se gândia: „O să-mi iau doctoratul, voi cunoaşte-o mai de aproape, ne vom împrietini, şi am s'o iau de nevastă”. Dar gândurile acestea sburau, se împrăştiau ca paserile între cari se învârte uliul, îndată ce se apucă de studiat. Şi nu-i reveniau decât dacă întâlnia iarăş fata.

De altfel de simpatia lui se învrednicia şi o fetiţă brunetă, cu ochii mari, negri, cu pe-liţa fină, cu nasul semit. Fetiţa eră vânzătoare într'o tutungerie şi Ion Florea de când venise la universitate se obişnuia cu ţigaretetele. Îl ţineau, nopţile, deştept şi putea studia mai mult. N'ar fi cumpărat ţigaretete pentru toată lumea decât dela bruneta lui. Îi părea că-l salută cu deosebită bucurie şi simţia un mare deliciu să-i vadă degetele albe, lungureţe cum îi alegeau ţigaretetele şi le puneă în cutie. Când se depărta fata-l privea totdeauna cu ochii ei mari, negri, plini de regrete. Ieşind Ion Florea îşi zicea de multeori: „Las' fetiço, am să-mi iau doctoratul şi am să te iau de nevastă”. Dar şi gândurile acestea i se risipiau îndată.

El îşi luă doctoratul, făcù banchet ca atâţia alţii înaintea lui. Dar uitându-şi şi de blondină şi de brunetă, se duse la gară şi porni cu cel dintâiu tren. (Va urmă.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dări de seamă.

Émile Faguet: *L'art de lire. Hachette et Comp. Paris.* Există, desigur, o artă de-a ceti. Nu arta de-a ceti cu mandolina, — în care excelează d-şoara Calomeri, ci arta de-a smulge unei cărţi tot folosul sufletesc pe care ţi-l poate da. Nu se ceteşte oricum. Faţă de cărţi trebuie să ai o anumită conduită, trebuie să păzeşti un sistem de reguli. O lectură făcută cu rânduială trezeşte în tine puteri reale şi dă naştere la acea binefăcătoare disciplină interioară pe care-o întâlnim aşa de puţin, şi, dimpotrivă, o lectură făcută fiecum te poate transformă într'o victimă a cărţilor cetite. Am cunoscut eu însumi o asemenea victimă. Un student al universităţii din Bucureşti. Urmă filozofia. Eră iubitor de carte şi cheltuia o preţioasă energie în preajma rafturilor de bibliotecă. Eră însă o victimă a cărţilor cetite. În încăperea minţii lui erau îngrămădite neînchipuit de multe lucruri datorite ceasurilor de lectură, şi, cu toate astea, studentul nostru n'ar fi fost niciodată în stare să exprime o judecată limpede în curgerea unei discuţii. Îşi făcea totdeauna impresia unui om cu mintea ţăcnită. Când începea să vorbească, trebuia neapărat să răzi, fiindcă vorbirea lui eră făcută dintr'o învazie de idei fără şir,

din atentate revoltătoare împotriva logicii, dintr'un amestec caraghios de termeni abstracţi şi dintr'o continuă invocare a diferiţilor filozofi, — şi asta fără să izbutească niciodată să ajungă la o încheiere limpede, la o concluzie luminoasă. Mă rog: eră o victimă a lecturilor fără sistem. În capul lui eră un imens conglomerat necimentat. Cetise mult, fără să asimileze nimic, încât se pierduse pe sine sub mormanul lucrurilor adunate din diferitele cărţi. Şi, — ciudată coincidenţă, — pe omul acesta l-am văzut colaborând de vreo două ori la „Vieaţa Nouă” a d-lui Densuşeanu.

E lucru sigur, prin urmare, că există, trebuie să existe o artă de-a ceti. Orice scop ai urmări în lectură, trebuie să ceteşti încet, cât se poate de încet şi foarte încet, întrebându-te mereu dacă într'adevăr ai prins gândul autorului. Caută să fii tot aşa de mi-gălos şi tot aşa de neincredător ca şi un filozog care se căsneşte să descifreze slovele unui text vechiu, întrebându-se mereu: oare aşa să fie? Nu te grăbi niciodată. Graba nu e decât o altă formă a leneviei. Ceteşte cu ochii, nu cu degetele, căci a te mulţumi să străbaţi o carte, frunzărind-o cu arătătorul, e tot una cu a străbate un câmp în goana mare, fără să

poți lua seama la atâtea și atâtea lucruri care-au alunecat pe lângă tine. A cetii încet, — iată regula de căpetenie pe care trebuie s'o păstrăm în orice fel de lectură. Înafară de ea, nu sunt decât diferite chipuri de-a cetii determinate la fiecare carte în parte.

Sunt cărți de idei și cărți de sentimente, și fiecărei categorii îi corăspunde o artă de-a cetii. Având dinainte o carte de idei, va trebui să revii mereu asupra paginilor cetite, pentru a stabili legătura între ce-ai cetit ieri și între ce vei ceti astăzi. Un autor nu poate spune totul dintr'odată, ci el se explică și se completează treptat, treptat, încât datorită unui cetitor scrupulos e să urmărească atent această treptată complexitate. Numai așa vei putea să prinzi arhitectura și structura unei cărți de cugetare, dându-ți pe deplin seama de ideile generale ale autorului, de partea lui originală și de drumul intelectual pe care l-a străbătut până să ajungă la o anumită serie de concluziuni.

Cetești mai multe cărți de acelaș autor? Nu uita să-l compari mereu cu el însuși, trecând dela o carte la alta, pentru a izbuti să faci cunoștință cu ceea ce alcătuiește sistemul de gândire al celui autor. Altfel, nu vei avea niciodată bucuria de-a cugeta cu folos în intimitatea unui filozof. Dacă lectura unei cărți a izbutit să-ți pună în mișcare puterile minții tale, fii mulțumit atunci, chiar dacă nu poți spune c'ai pus mâna pe ceea ce se chiamă adevăr.

Silește-te apoi să prinzi contradicțiile dintr'un autor, fiindcă ele sunt elementul pitoresc în desfășurarea gândirii lui și au darul să intensifice atențiunea cetitorului, chemând în ajutorul ei și o reflecțiune mai adâncă. Caută de găsește contradicții și caută apoi de le rezolvă. E o acțiune care ascute spiritul și-l ajută să se lămurească, prin faptul că te găsești într'o continuă discuție cu autorul cărții. Ferește-te însă cât poți de obișnuitele defecte ale discuției. Să nu fii adevărat îndărătnic, stăruind într'o părere a ta numai pentru că este a ta și căutând astfel să te convingi că dreptatea e de partea ta, când ea poate e de partea autorului. În sfârșit, regula generală pe care trebuie s'o ai în vedere e să nu fii pasiv în fața unei cărți, primind fără să reacționezi, fără să-ți pui în mișcare propriile tale puteri de gândire.

Când cetești o carte de sentimente, un roman, de pildă, trebuie să te lași furat de desfășurarea povestirii, lăsând să străbată în tine toate sentimentele și toate stările sufletești ale diferitelor personaje. Dacă romanul a izbutit să te miște, să te înduioșeze, ridicându-te o clipă din lumea preocupărilor tale personale, nu căută să te împotrivești acestei dulci beții în care te-a aruncat vieța închisă în paginile lui, — o vieța care se petrece în afară de tine, și, totuși, prin tine, însuflețită de tine.

Plăcerea pe care ți-o oferă lectura unui roman consistă dintr'o pierdere și dintr'o sporire a personalității tale. E o pierdere, întrucât sufletul tău servește acum de razim altor vieți sufletești, și e o sporire, întrucât, prin ajutorul unei vieți de împrumut,

eul nostru se intensifică, trăind câteva ceasuri o vieța mai deplină, mai puternică și mai complicată ca de obicei. Desfătarea consistă tocmai în puțința pe care-o ai de-a trăi mai intens, făcând din sufletul tău o încăpere în care se desfășoară vieța unor suflete străine de tine.

După ce-ai cetit, însă, un roman în felul acesta, lăsându-te târât, stăpănit de toate înrăuirile lui, va trebui să chemi în ajutorul tău și reflecțiunea, întrebându-te acum dacă personajile sunt verosimile, dacă manifestările lor sunt naturale și bucurându-te astfel de adevărul lor, după cum te-ai bucurat de frumusețea și de intensitatea vieții lor morale. Experiența ta, cunoștințele tale asupra vieții și asupra oamenilor, precum și cunoașterea propriului tău suflet îți sunt de ajuns ca să te poți rosti asupra adevărului dintr'un roman, asupra măsurii în care autorul a isbutit să prindă trăsăturile caracteristice ale vieții omenești.

O piesă de teatru nu poate fi judecată cum se cade decât după ce-a fost supusă și unei lecturi minuțioase. Altfel riscăm să dăm o judecată greșită, determinată de fastul și de mișcarea de pe scenă. Lucrările dramatice, prin urmare, trebuie cetite, căutând ca în timpul lecturii să ți le reprezinți singur, cu ajutorul imaginației, ca și cum le-ai vedea jucate pe scena unui teatru. Să nu rămâi adevărat numai la dialog, ci să-ți reprezinți intrările și ieșirile actorilor, fizionomia și gesturile lor, atitudinea pe care-ar trebui s'o aibă, rostind cutare frază, mișcarea pe care crezi că va executa-o rostind cutare cuvânt. Numai așa te vei desfăta cât se poate de intens cetind o piesă de teatru. De asemenea vei căuta să prinzi deosebirile de stil dela un personajiu la altul, pentru că un autor dramatic, ca și un romancier, are mai multe stiluri, corăspunzătoare diferitelor personaje. Vei căuta iarăș să vezi care sunt ideile autorului, care-i adevărat personajiu care vorbește în numele lui.

Cu alte cuvinte, și aici, lectura trebuie însoțită de reflecțiune, ceea ce înseamnă că cetitorul trebuie să fie activ față de piesa pe care-o cetește.

Să te ferești de așa numiții „dușmani ai lecturii”. Aceștia sunt: amorul propriu, timiditatea și spiritul critic, — în afară de împrejurările vieții de astăzi cari nu permit o dezvoltare mai accentuată a gustului de cetit. Pentru mulți, patima lecturii e socotită ca protivnică preocupărilor practice pe cari trebuie să le avem în vedere. Pe urmă, vieța-i așa de pripită, încât omul nu mai poate afla tihna trebuincioasă pentru a se deda unei lecturi încete. În afară de asta însă, sunt dușmanii pe cari-i purtăm în sufletul nostru. Un autor nu va ceti pe un alt autor, sau, dacă-l va ceti, îl va ceti într'o dispoziție sufletească nu tocmai potrivită pentru a face o bună lectură. Sunt apoi cetitori cari se revoltă în fața acelor cărți în care se înfățișează defecte pe cari le au și ei.

Timiditatea consistă în a nu ceti o carte decât atunci când autorul ei a fost consacrat. Aceștia sunt cetitorii zăbavnici, cari nu cutează să se pronunțe

asupra unei cărți. Sunt alții cari nu cetesc o carte decât atunci când autorul ei a murit. Firește că aceștia nu sunt meniți să guste farmecul unei cărți proaspete și nici să aibă satisfacția sufletească de-a fi descoperit singuri o carte de valoare.

Spiritul critic e un alt dușman al lecturii, întrucât te împiedecă să-ți îngemănezi sufletul tău cu sufletul unei cărți. Sunt oameni cari cetesc numai pentru plăcerea diabolică de-a găsi defecte și de-a căpăta prilej să-și bată joc de un autor. Să te ferești, prin urmare, de aceste porniri ale sufletului tău, căci existența lor înseamnă să te lipsești de o mulțime de plăceri intelectuale.

Criticul nu e chiar așa de odios cum se crede de obicei. Lectura lui e folositoare. El e prietinel cu care trebuie să stai de vorbă după ce-ai mântuit o carte. Să nu-l cetești însă înainte de-a fi cetit cartea, pentru că risți să o cetești într-o dispoziție sufletească impusă, ceace te-ar împiedeca să-ți formezi o părere a ta, proprie. Și pe urmă se poate întâmpla să capeți deprinderea primejdioasă de a te mulțumi numai cu părerile cutărui sau cutărui critic și să te lipsești de lectura cărții. Părerile unui critic, prin urmare, trebuiesc cetite după ce însuși ai cetit o carte. Vei vedea dacă părerea ta se potrivește sau nu cu a criticului, și din această comparație vei scoate cele mai prețioase foloase intelectuale.

Vei vedea părțile relevate de critic, vei vedea amănunte cărora tu nu le-ai dat însemnătatea cuvenită, vei vedea frumuseți care ție și-au scăpat. Criticul e un prietin, care te îndeamnă să recetești o carte într-o dispoziție sufletească nouă, și această recetire e poate mai folositoare decât lectura dintâi, întrucât ea se face pornind dela un punct de vedere nou.

Historicul literar însă trebuie neapărat să-l cetești înainte. El îți dă informațiile necesare asupra epocii și asupra împrejurărilor în care-a trăit și-a scris un autor, pregătindu-te oarecum pentru o mai dreaptă înțelegere a cărții pe care vrei să o cetești.

Vine o vârstă când e bine să începi a receti. E un izvor de plăceri nouă. Cartea care ți-a plăcut în tinerețe și pe paginile căreia ai vărsat poate lacrimi, nu-ți va mai plăcea la bătrânețe. Să nu crezi întotdeauna că vina trebuie aruncată pe spatele cărții. Ea nu s'a schimbat. E aceeaș. Tu însă nu mai ești acelaș. În tine s'au petrecut modificări sufletești pe care e bine să le constăți, și e o plăcere duiosă în a le constată. Cartea pe care ai cetit-o în tinerețe și pe care o recetești acum îți dă indicii duiosă asupra stadiului tău sufleteș. A receti, prin urmare, e un act pe care-l faci mai mult pentru a te studia pe tine însuși. Sunt apoi o mulțime de lucruri nouă pe care nu le poți prinde decât recetind cărțile cari și-au încântat tinerețea.

O, și câte lucruri n'ar fi trebuit să mai însemn aci din minunata carte a lui Faguet, în care sunt îngrămădite atâtea și atâtea observații folositoare în ceace privește lectura. Reținem însă convingerea care stă la temelie acestei cărți: că lectura trebuie să fie un act serios, săvârșit cu rânduială. Contactul cu o carte trebuie privit ca un mare eveniment în viața noastră sufletească, întrucât din el pot decurge înrăuriri hotărâtoare. Că nimeni dintre noi nu se va apuca să cetească după regulile date de Faguet, nu mai încapă nici o îndoială; dar oricine, cetind cartea de față a lui Faguet, va simți cât de serios trebuie să fie actul lecturii și cu câtă sfințenie trebuie să ne mișcăm, ori de câteori deschidem o carte. Fiecare poate că-și are metoda lui de a ceti, dar fiecare trebuie să caute să facă din lectură un mijloc de întărire a puterilor sale sufletești, să-și creezez adecă un suflet în care să stăpânească ordinea și siguranța morală.

Și nu uitați că sunt și popoare cari nu știu să cetească. Sunt popoare cari nu știu să cetească și în sufletul cărora cultura primită de aiurea nu rodește niciodată, fiindcă n'au știut cum s'o primească. Încă odată: există o artă de-a ceti, o artă de-a primi cultura.

D. Tomescu.

Cronici.

Religie. Biserică.

Episcopia gr.-cat. maghiară.

Zilele din urmă ne-au dăruit cu o surprinzătoare veste, care atinge pe deaproape interesele biserii unite și fiind un nou atac îndreptat împotriva noastră, trebuie să ne pună pe toți în linie de apărare.

Episcopia gr.-cat. maghiară ale cărei planuri s'au așternut acum în fața lumii nu-i ceva nou, ci este un vechiu desiderat al politicei ungurești, al politicei de maghiarizare pe toate terenele. Mai de mult însă acest desiderat nu eră sprijinit de guvernul unguresc cu atâta putere, cum se face astăzi. Politicianii unguri

din generația mai veche deși aveau aceleaș sentimente față de noi ca și cei de acum își dădeau seama, că deodată cu întemeierea unei episcopii maghiare ar trebui să înceapă și o politică de violentare, ca să câștige adepți și credincioși pe seama acestei episcopii și în chipul acesta, ei înșiși vor crea deodată cu biserica gr.-cat. maghiară și una ruteană, deosebind astfel pe Maghiari de Ruteni și săpând o prăpastie și mai adâncă între poporul unguresc și cel românesc.

Se vede, că astăzi s'au risipit aceste nedumeriri și că guvernul unguresc e convins de folosul, ce-l va aduce în viitor noua biserică gr.-cat. politicei de maghiarizare. Deaceea a declarat nu de mult ministrul de culte, că lucrările pentru întemeierea epis-

copiei gr.-cat. maghiare sunt terminate și deaceia au fost chemați în zilele trecute și arhierii bisericii române unite la o conferință în Budapesta, ca să se discute condițiunile, în cari s'ar putea înființa această eparhie.

Entusiasmul, care domnește în presa ungurească cu acest prilej pentru noua episcopie ar putea singur să ne desvălească primejdia mare, care ne amenință din partea aceasta. Se spune că până acum s'ar fi declarat pentru episcopia maghiară peste două sute de mii de credincioși gr.-cat., în partea cea mai mare aparținători diecezelor gr.-cat. rutene și zierele ungu-rești știu, să povestească, că îndată ce va fi înfăptuită noua episcopie maghiară se va refugia sub aripile ei patriotice un număr și mai mare de credincioși.

Așa cum ni se înfățișează acum chestiunea episcopiei gr.-cat. maghiare, în noua ei fază și în chipul cum e susținută de aderenții ei, ea are o tendință exclusiv politică: „de-a ridica o citadelă pentru ideea de stat maghiar și de-a putea zdrobi mai ușor în cadrul ei aspirațiile daco-române“. Cercetând însă mai cu răgaz, ne vom convinge, că realizarea acestei dorinți a lor se lovește încă de însemnate piedeci.

Toată mișcarea ungurească s'a pornit cu un îndoit scop: de a organiza o biserică gr.-cat. maghiară și pe urmă de-a obține pe seama acestei biserici limba liturgică maghiară.

Cel dintâi scop ar fi mai ușor de realizat, după ce îl sprijinește atât guvernul unguresc, cât și episcopatul romano-catolic, cum afirmă zierele ungu-rești. Mai de mult ce-i drept eră o seamă de Maghiari gr.-cat., cari se mulțumeau a primi numai limba liturgiei maghiare, fără a tinde să alcătuiască o dieceză separată. Acum însă au învins cei din Hajdu-Dorog, cari voiesc un episcopat gr.-cat., al cărui reședință să fie la ei, așa că în privința aceasta mișcarea ungurească reprezintă o unitate desăvârșită.

Obținerea limbii liturgice maghiare e împreună însă cu mai multe greutăți. Din Roma aceasta nouă limbă liturgică nu este încă îngăduită și probabil nici nu va fi niciodată. În 1896, când a ajuns la cunoștința scaunului apostolic, că în unele biserici din Ungaria se întrebuințează deja limba liturgică maghiară, aceasta a fost condamnată și atunci s'a dispus din Roma a se arde toate cărțile liturgice ungu-rești. Părerea scaunului apostolic nu s'a schimbat de atunci, așa că Maghiarii noștri vor fi siliți a se mulțumi și numai cu o organizație bisericească separată. Lucrul acesta l-a destăinuit un secretar de stat într'o convorbire spunând, că noua biserică gr.-cat. va avea drept limbă liturgică pe cea grecească în locul celei slave și celei românești. Pentru limba aceasta liturgică ne putem lesne explica, de ce și-a dat învoirea și biserica romano-catolică, pentru care această limbă moartă nu prezintă absolut nici o primejdie. Iată prin urmare, că silițiile Maghiarilor au dat frumoase rezultate și deși nu au putut de astădată câștiga și liturgia maghiară, aceasta va rămânea s'o elupte generațiile viitoare.

„Maghiarii gr.-cat.“ despre, cari se vorbește așa de

mult însă nu sunt sau nu au fost toți totdeauna Maghiari. Cea mai mare parte din ei sunt Ruteni sau Români, cari trăind în părțile unde poporul nostru este mai puțin resistant și-au uitat limba maternă și acum vorbesc numai ungurește.

Pentru acești fii pierduți ai poporului nostru și pentru acei, cari s'ar putea instrăina mai ușor de noi prin noua biserică gr.-cat. maghiară piedeca cea mai serioasă întru înfăptuirea unei biserici cu tendinți șovine va formă-o de sigur biserica română unită.

În împrejurările noastre fiecare din cele două biserici românești pe lângă rostul lor de a arăta calea spre mântuirea veșnică mai are și răspunderea în fața neamului românesc de a fi păstrat și chivernisit drept, și cu credință patrimoniul nostru național. De aceea credem, că și de astădată cuvântul arhieriei noastre uniți va fi răspicat și deci auzit nu numai aici acasă de guvernul unguresc, care patronează mișcarea „Maghiarilor“ gr.-cat., ci el va pătrunde și la Viena și de acolo mai departe la Roma și va avea darul să risipească norul greu, care ne amenință.

Lupta purtată de biserica unită pentru autonomia sa ne-a lăsat două învățăminte: că avem de a face cu un adversar, care și-a strâns bine rândurile și care la orice prilej, fără de nici o considerație, nesocotește glasul nostru de protestare, dacă suntem jigniți. Dar același glas nesocotit aici, află totdeauna ascultare la scaunul din Roma, al cărui interes nu poate fi violentarea unui popor, care-i reprezintă politica sa.

Deaceia se îndreaptă acum privirile noastre spre arhierii noștri uniți. Lupta lor nu va fi ușoară, dar sprijinită cu toată tăria de tot poporul credincios va fi cu atât mai grandioasă.

Chiar în cazul cel mai rău, când tot va fi pierdut, noi mai avem o armă și un mijloc puternic de a rezista acestei furii de maghiarizare incuivate în biserica catolică. Ar fi, ce-i drept, ultimul remediu al unui uptăltor desperat.

—r.

Literatură.

Viitorul versului.

Asupra acestei teme o revistă din Iași, „Epigonii“, publicase, sunt acum câțiva ani, o anchetă între oamenii de litere. Făcându-mi onoarea să-mi adreseze și mie această întrebare, mă grăbisem a împărtăși onoratei redacții părerea, ce ca vechiu profesor de limba și literatura română mi-am format-o asupra acesteia ca și asupra altor chestiuni de literatură. Încetând însă revista, în urma unui nenorocit duel, care avu ca sfârșit moartea redactorului ei, articolul trimis nu s'a mai publicat. Dar astfel de chestiuni sunt totdeauna de actualitate.

Este oare versul o formă firească de expresiune, menită a trăi și în viitor; ori va fi din zi în zi mai puțin întrebuințat, până când va fi înlocuit în toate genurile de poezie prin proză? În vechime și operele

filozofice se scriau în versuri; astăzi, din contră, vedem poeme, epoei, drame, idile și chiar poezii lirice, scrise în proză. Această împrejurare de o parte, de alta apropierea din ce în ce mai mult a poeziei de știință, și îmbrăcarea științei în o limbă din ce în ce mai poetică, sunt tot atâtea fapte, cari par a da un răspuns negativ întrebării despre viitorul versificațiunii.

Și în adevăr, sunt oameni cari neagă temeiul de a fi al versurilor și, prin urmare, și viitorul lor, cum neagă și pe al poeziei. În Franța, care în literatură, ca și în politică și în religie, este țara contrastelor extreme, naturaliștii, cu Zola în frunte, combat deopotrivă atât versurile cât și poezia. Ei socotesc versificațiunea ca un mijloc meșteșugit de expresiune, și ca o piedecă a cugetării și inspirațiunii. Ei cred că, precum poezia se va stinge în viitor, schimbându-se în știință, așa și versificațiunea va fi înlocuită prin proză.

O părere deosebită și mai aproape de adevăr este a acelora, cari nu confundă poezia cu versul. Așa regretatul G. Panu recunoaște, că poezia este nedespărțită de firea omenească și, în special, de inteligență și că, prin urmare, ea va exista cât va trăi omenimea. Aceeași părere a dezvoltat-o și scriitorul acestor rânduri în mai multe articole din scrierea sa „Chestiuni literare”, și, în special, în „Realismul și idealismul în literatură contemporană”, și în „Ce este poezia”. Mă deosebesc însă de Panu în părerea asupra versului. Dânsul neagă temeiul de a fi al versului în poezie și prin urmare viitorul lui. Nu-l îngăduie decât în poezia ușoară, în pastel, în epigramă, în elegie, ca expresiune a unor glume, a spiritului satiric, și a unor simțeminte ușoare sau superficiale. Și încă nici aici nu-i recunoaște un viitor nemărginit. „Versul nu este absolut necesar, — încheie d-l Panu, — nici pentru a da teme gingașe micilor compoziții muzicale; ... de vreme ce proza poate face perfect acest serviciu muzicei”.

Dar cuvintele așezate după ritmul muzical mai pot fi numite proză în înțelesul propriu al cuvântului? Nu. Soartea versurilor și a poeziei este comună cu a culturai omenești. Știința singură și dezvoltarea minții în dauna culturai morale și estetice le sunt fără îndoială neprinoșoare. Însă adevărata cultură înobilează deopotrivă inima și imaginațiunea, ca și inteligența. Apoi versul și poezia își au izvorul lor în vioiciunea închipuirii și a simțirii; și câtă vreme inima omenească va fi destoinică de entuziasm și emoțiuni puternice, va trăi și versificațiunea.

Chiar dacă întreaga poezie epică și dramatică se va scrie odată în proză, cum avem și azi multe și frumoase exemple, și cum se scriu romanele și nuvelele, deoarece povestirea și dialogul, ca imitațiuni ale vorbirii nepasionate, sunt mai firești în această formă; tot rămâne versificațiunea o neapărată trebuință pentru poezia lirică. Menită a se cânta, poezia lirică trebuie să aibă ritmul muzical al cântării. Afară de aceasta, cuprinsul ei de căpetenie sunt simțemintele și pasiunile, și mijlocul firesc de expresiune al

pasiunilor și emoțiunilor prin vorbe este versul. Cu cât durerea și plăcerea sunt mai vii, cu atât și expresiunea lor e mai vie și mai armonică. Simțirea puternică, fiziologică sau morală, fie exprimată prin mișcări corporale, fie prin sunete nearticulate, fie prin cuvinte, tinde a lua o formă cadențată, prin care să se împartă deopotrivă în toată ființa. Astfel sunt, d. e. legănarea trupului sau a mâinii în durere, săriturile de bucurie, gesticulațiunile în mânie sau în exprimarea altor simțeminte violente, gemetele și modulările glasului în suferință. Arta veni în urmă să desvoalte și să desăvârșească această tendință a naturii de a exprima durerea și bucuria în mișcări și sunete cadențate, și așa s'a născut danțul și muzica sau cântarea.

La rândul ei, cântarea a dat cuvintelor și frazelor o formă măsurată după trebuințele ei, iar aceasta este originea versificațiunii. Ea este, prin urmare, un mijloc firesc de expresiune a entuziasmului, a fantaziei aprinse, și a inimii adânc mișcate. Firește, la început versurile erau departe de a avea măsura și armonia, la cari au ajuns în urmă. În poezia primitivă versurile erau un fel de proză armonioasă, ca d. e. în poezia ebraică, ai cărei psalmi se cântă până azi în bisericile creștine. Deabia târziu, prin poezii greci și romani, a primit versul formele regulate și frumoase, cari le vedem în operele lor.

Versificațiunea modernă este, dacă nu mai variată, dar, poate, mai armonioasă decât cea antică. Noi însă nu ne putem face o idee lămurită despre armonia metrului antic, pentrucă limbile clasice vechi, mai ales cea elină, păstrau, în pronunțare, cadențarea și lungirea silabelor, proprie limbilor primitive. Vorbirea lor eră un fel de cântare. Unele silabe, numite din această cauză lungi, se pronunțau în timp de două ori mai lung decât altele; și o astfel de silabă, în versuri, ținea loc de două silabe scurte, cum și întors. Versificațiunea lor eră întemeiată pe cantitatea silabelor, mult mai simțită în vorbire decât accentul, care în versul elin n'aveau nici un rol; pe când temelia versificațiunii moderne este accentul. Aceasta e cauza, că noi astăzi, deprinși cu pronunțarea cuvintelor după accent, nu mai putem da adevărata pronunțare metrului antic, și nici nu mai putem înțelege de ajuns frumuseța lui. Scandarea versurilor antice noi o facem după accent; pentru aceea ni se pare că ea diformează imba. Și o diformează în adevăr, răpindu-i pronunțarea firească, care ne este atât de plăcută în scandarea versului modern, construit după accent.

Altă deosebire între versul modern și cel antic e rima. Ea dă versului modern o frumuseță muzicală, care nu o cunoșteau poezii antici. Rima, însă, când nu vine sau nu pare a veni de sine, când e prea mult căutată, sau când e dusă la o perfecțiune exagerată, ca rimele zise bogate, și când e prea des repetată, este în adevăr nefirească, și îngreuiază cugetarea și inspirațiunea. Asemenea sunt măestrite și nefirești unele forme de versuri, în cari se cer rime și imbinări de versuri, prea grele, cum sunt sonetele, sextinele, terținele. Însă versurile indeobște, și mai ales versurile nerimate, și în cântece chiar și rima, cum

vedem în poezia populară, sunt mijloace firești pentru expresiunea simțemintelor, ca și muzica și danțul. Putem deci conchide, că versul va trăi cât și poezia și cât și muzica.

Și nu numai formele versificațiunii moderne, dar și cele antice, mai ales hexametru și metru elegiac se pot întrebuiți cu succes în poezie, mai ales în limbile bine accentuate, cum sunt româna, italiana și germana. Câteva din cele mai frumoase poezii și poeme ale lui Goethe sunt scrise în hexametre și pentametre. Ce frumos e metru safic în oda lui Eminescu: „Nu credeam să 'nvăț a muri vreodată"! Bine înțeles, că și aceste metre în limbile moderne trebuiesc întocmite după accent; după cantitate ar fi și cu neputință. Pentru aceea în limbile sărace de accent, cum e cea franceză, metru antic nici nu se poate întrebuiți.

M. Strajan.

Științe.

Șuruburi în apă și în aer.

Șurubul cu înfățișarea sa simplă de muchi ce șerpuesc dealungul unei bare, unei rudițe de metal sau de alt material solid, e una din creațiunile omului iscoditor a tuturor minunilor, cu scopul de a-și ușura munca prin faptul, că aplică forțe mai mici storcând astfel rezultate, pe cari fără mașinăria aceasta nu le-ar putea atinge.

Vrei să împingi sau vrei să tragi o greutate mai mare cu putere puțină, iai în ajutor un șurub. Cine nu cunoaște felul cum lucrează tirbușonul, atunci când cu ajutorul său scoatem dopurile din gâtul sticlelor? Sau vrei să exerciți o apăsare mare, privește, te rog, odată la o pressă de a compactorilor, sau la un teasc în care se stoarce toamna lichidul delicios din struguri. Nu e și acolo șurubul, care mijlocește presiuni atât de mari și pe cari niciodată numai cu ajutorul mânilor nu le-am putea atinge?

Se pare, însă, că tocmai fiindcă șurubul își îndeplinește funcțiunea de ușurător al lucrărilor omenești cu mult simț de datorință, pentru aceea oamenii i-au lărgit cercul de activitate, lăsându-l ba cufundat în apă să poarte vapoarele cu iuțeala vântului peste mări și oceane, ba, văjiindu-și cântecul de-atâta biruință, să legene în sboruri de vultur mașinile văzduhului — aeroplanelle.

Nu cred a fi fără de interes căutând a cunoaște încățva felul tainic în care își îndeplinește lucrarea un astfel de șurub, tainic pentru că pușini îl cunosc.

E vorba altcum de un fenomen foarte cunoscut. Cine, mai cu seamă în anii copilăriei, n'a căutat a se perfecționă în arta de a aruncă pietrii de formă lată pe fața unei ape astfel, ca ele să treacă în sărituri până pe malul opus, sau obosite la urma urmei de atâtea salturi să se odihnească pe fundul apei? E o artă foarte simplă. Trebuie numai să știi aruncă piatra po-

trivit cătră suprafața apei. De o arunci tocmai de sus în jos, adecă vertical cum se zice, n'ai făcut nimic. Dacă o arunci însă pieziș, adecă sub un unghiu ascuțit cătră fața apei, piatra va sări luncând pe fața apei înainte. Nu numai atât, ci de câteori piatra caută să se odihnească pe spinarea apei, aceasta sare stropind în toate părțile, ca și cum ar protestă față de acest contact nepotrivit.

Forța ce o aplicăm atunci când aruncăm piatra se imparte la suprafața apei în două. O parte a acestei forțe face ca apa să stropescă la locul de contact, iar cealaltă parte face ca piatra să alunece pe fața apei înainte. Și se poate vedea foarte bine, că forța ce o împrumutăm noi pietrii atunci când o aruncăm e divizată. Pentru că, dacă am fi aruncat piatra cu aceeași tărie, dar astfel, încât să nu atingă apa, ea ar fi sburat cu vult mai departe. Așa, însă, întâlnind apa și provocând la locul de contact o stropire a acesteia, o parte a forței se consumă, rămânând numai ca restul să contribuie la alunecarea înainte a pietrii. Să nu uităm, însă, că tot ce am spus se întâmplă numai atunci, când piatra întâlnește apa pieziș, sub un unghiu ascuțit.

Exact acelaș fenomen îl întâlnim de câteori se izbește orice alt corp pieziș de o piedecă oarecare. Nu mai departe, dovadă e de pildă cursul apei a oricărui pârâiaș, a unui râu sau fluviu. La mijlocul râului cursul apei e repede, la țermuri, însă, unde apa întâlnește piedeci, curge neasemănat mai încet, mai lin. Aici forța ei se dividează. O parte mișcă rădăcinile și firicelele de iarbă, cari atarnă în apă, atacă pietricelele și fărâməturi de pământ, surpând țermul. Restul rămâne pentru apă, pentru mișcarea ei, dar e numai un rest și așa curge mai lin.

Procesul acesta de consumare a energiei, mai bine zis de transformare al ei îl întâlnim și la mișcarea aerului. Când scapă furtuna de pe mare și o ia razna peste continent când în furia ei neună desrădăcinează arbori, iar pe alții îi apropie cu fruntea până la pământ, când coperișele caselor nu mai sunt în siguranță, o parte din energia imensă a aerului în mișcare se consumă și anume tocmai partea care e necesară la distrugere. Mișcarea aerului e mai săracă și urmarea e că iuțeala cu care pășise furtuna pe continent scade încă la câțiva kilometri la jumătate.

Vaporii de apă produși în uriașele cazane ale mașinilor de pe vapoare, muncii de dorul de libertate a celor ce zac în lanțuri, au în momentul când scapă din cazan iuțeala celui mai sălbatic uragan. Energia aceasta enormă a lor însă nu rămâne neuzată. Ești din cazan vaporii izbesc într'o față așezată pieziș în calea lor, anume în muchea șerpuitoare a unui șurub uriaș, așezat în imediata apropiere a cazanului. Vaporii, bucuroși că au scăpat din strămoarea în care asudau, aleargă neunătici peste muchile înclinate ale șurubului, cedează în fiecare moment o parte din energia mișcării lor, până ce obosiți de atâtea alergare și despoiați de forța ce o aveau, părăsesc șurubul abia mișcându-se. Au pășit-o întocmai ca piatra aruncată pieziș pe suprafața apei. La fiecare săritură ea

pierde o parte din putere. Salturile, devin din ce în ce mai scurte până când oboseală se cufundă. Am zis că pierde, pierderea însă e numai aparentă, căci ea se dovedește de fiecare dată în stropirea apei. Același lucru la vaporii ce ies din cazan și trec peste muchile șurubului. Energia, pe care o cedează vaporii în fiecare moment, trece asupra șurubului și urmarea e, că acesta începe a se învârti din ce în ce mai repede.

Iată așa numita turbină cu vaporii. Simplă în construcție, dar care lucrează cu un coeficient economic atât de mare, încât vechiul sistem greoiu al mașinilor cu piston se abandonează din ce în ce mai mult, rămânând abia ca martor al nizuinelor omenești într-o stoaecă efecte din ce în ce mai mari. Vapoarele de astăzi se înzestrează aproape fără excepție cu astfel de turbine câștigând prin aceasta o iuțeală mult mai mare decât vasele înzestrate cu mașini cu piston.

Atâta însă nu ajunge pentruca turbinele să pună în mișcare vasele, pe cari se află. Puțină răbdare încă și vom înțelege totul! Turbina e fixată la capătul unei axe lungi așezate orizontal în partea de jos a vasului. Capătul opus al axei duce până în afară de vas la partea din dos a acestuia și poartă cufundată în apă o elice uriașă (aripi recurbate ca aripile unei mori de vânt). Atunci când se învârtește turbina sub acțiunea vaporilor din cazan, se învârtește și axa cea lungă a ei și dimpreună cu aceasta și elicea bătând cu aripile ei înclinate ca muchea unui șurub în apă. Aripile elicei bat apa sub un unghi ascuțit și urmarea e, că forța lor se dividează. O parte a ei împinge apa — partea aceea, care la piatra aruncată face să stropască apa — iar cealaltă parte apasă asupra elicei — partea, care la povestea cu piatra o face să salte — fiind însă elicea unită cu vasul, natural că vasul se va mișca înainte până atunci, până când turbina transmite neconținut impulsurile sale asupra elicei.

Elicea din aer a mașinilor de sburat are același rol ca și elicea din apă a vapoarelor. Atâta, că elicea aeroplanelor e purtată de un motor cu benzină și nu de turbine cu vaporii, incolo aceeași problemă, același efect. Elicea bate în aerul, în care se învârtește, căutându-și turele atât de numeroase încât o fac nevăzută, izbește particulele acestuia sub unghi ascuțit și caută a le îndepărta. Elicea pierde în fiecare moment o parte din forța sa, pe care însă o restituie neconținut motorului. Și cu toate că particulele aerului sunt foarte mobile, elicea nu le poate îndepărta fără rezistență, cu atât mai mult, că rezistența crește cu iuțeala turelor. Apoi fiindcă orice acțiune provoacă o reacțiune de direcție opusă, natural că aerul va exersa o presiune asupra elicei, deci asupra mașinei. În astfel de condiții aeroplanul va progresa și dacă nu ar fi înzestrat cu nimic afară de motor și elice, el s'ar târi năvălos pe pământ. Dar are aripi și are cărna de înălțime, un plan orizontal de pânză întinsă, pe care o înclină pieziș în sus, atunci când vrea să părăsească pământul. Și aici întâlnește un corp o piedecă — rezistența aerului — sub un unghi ascuțit, prin urmare și aici puterea se despică în două. O parte a ei con-

tribuie la progresarea mașinei, iar restul la urcarea în văzduh a aeroplanului, pentruca, în zisa biruitorului Vlaicu, să „mănânce nourii“.

Brașov.

Tit Liviu Blaga.

Insemnări.

Cum se face educația tinerimii maghiare. Un colaborator al nostru ne trimite următoarea poezie, pe care o reproducem atât în textul unguresc cât și în traducere, ca un exemplu clasic de sălbătăcie sufletească.

Axentyé Sevér.

(De Iuliu Vértsey.)

A nagyenyedi hóhér,
A gyilkos szörnyeteg,
Akinek vad csordái
Alvókat öltenek —
Ki leölt magyarokkal
Sok száz sirt fölte meg —
Maga is sirba tért.

S ámulva olvasom, hogy
Itt élt, itt halt meg ő —
Magyar föld tartá őt el,
Ez lesz rajt' szemfedő.
S ahol pihen, virágos
Lesz tán a temető
Ez undok sir fölött ...

Hát mi tartottuk őt el,
E bérenc duvadat
Kinek szörnyű nevéhez
Ezer átok tapad —
Kifosztott asztalunkról
Jutott ennek falat —
S jut sir is itt neki?

Azt hittem, felkötötték
Már réges-régen őt;
S ahová testét dobták,
Az árkon fű se nőtt —
S a mult gyalázatából
Szóttek rá szemfedőt,
Sötétet, gyászosat.

S most olvasom, hogy itt élt
Gyilkossága helyén —
A mellén érdemrenddel
A császár kenyerén
Soká, kilencven évig.
Csak most, hogy sirba mén
Most kél ki a titok.

Itt élt ezen a földön,
Melynek minden rögét
Meggyilkolt magyaroknak
Vérével öntözté.
Itt élt nyugodtan, békén
És gaz szive fölé
Érdemrend is került.

Bitófa, golyó járta
Fél ezredéven át;
Megölték vagy száműzték
Hű fiaink javát. —
Idegen földön éltek
S ott haltak bus halált:
Rákóczi és Kossuth.

Călăul dela Aiud,
Monstrul ucigaș,
Ale cărui căduri sălbatece
Omorau oamenii în somn —
Care, cu Maghiari uciiși,
A umplut sute de morminte —
S'a coborât și el însuși în mormânt.

Și încremenit cetesc că
Aici a trăit, aici a murit —
Pământ maghiar l-a adăpostit,
El îi va acoperi ochii.
Și unde odihnește, înflorit
Va fi poate cimiterul
Deasupra acestui mormânt scârbos.

Așadar noi l-am adăpostit,
Pe acest năimit, pe această fiară ?
De al cărui nume înspăimântător
Sunt legate mii de blesteme —
Dela masa noastră jefuită
Și-a căpătat acesta bucătura —
Și-și capătă și mormânt aici? ...

Credeam că l-au spânzurat
De mult, de mult;
Și unde i-au svârșit trupul
Nici iarbă n'a mai crescut prin șanț,
Și din rușinea trecutului
l-au țesut un giulgiu
Întunecat și jalnic.

Și acum cetesc că a trăit aici
Pe locul omorurilor sale —
Cu decorație pe piept,
Din pânea împăratului
Mult timp, nouăzeci de ani.
Și abia acum, că intră în mormânt,
Acum iese la iveală taina.

Aici a trăit pe acest pământ,
A cărui fiecare glie
A stropit-o cu sânge
De Maghiari uciiși.
Aici a trăit liniștit, în pace,
Și pe inima lui ticăloasă
A ajuns și o decorație.

Spânzurătoarea și glonțul au stăpânit.

Cinci veacuri dearândul;
Au uciiși sau au exilat
Pe cei mai buni dintre fiii noștri credincioși.

Pe pământ străin au trăit.
Și acolo au murit de moarte tristă:
Rákóczi și Kossuth.

Számúzték azokat, kik
E honért éltenek —
S legjobbjainknak éltét
Senkise védte meg:
De védte, védelmezte
E cinkos vérebet,
Sok ellened, hazám!

Sok ellened ott Bécsben
Megvédte a cudart,
S utjában megállítá
A bosszualló kart —
Mert aki orvul, gyáván
Magyar gyilkosa volt,
Az kedves volt nekik!

Nincs tehozzád hasonló,
Én szegény nemzetem,
Egy szörnyű osztrák átok —
Nagybeteg lelkened —
S ez nem mulik el rólad
Én szegény betegem —
Nem mulik sohasem . . .

(Din revista: „Hasznos Mulattató” ifjusági képeslap [revistă ilustrată pentru tinerime], anul 40, Nr. 9, adausul: „40 magyar író”, pag. 141.)

Atragem atenția procurorului de stat asupra acestei clasice poezii, atât ca formă cât și ca conținut, scrisă de inspectorul școlar al comitatului Timișoara (locuit de naționalități) și publicată în adausul literar al unei reviste pentru tinerime (Hasznos Mulattató), care o oferă, împreună cu altele, drept dar jubilar, după 40 de ani de existență, cetitorilor săi.

În Ungaria par că există o lege care pedepsește cu ani de temniță grea și cu mii de coroane ațâțarea la ură a unei naționalități împotriva alteia.

Cu cât devine însă mai grav acest delict, când el se săvârșește de un inspector școlar într-o revistă pentru tinerime. Oare ce-ar păși un învățător de al nostru, dacă și-ar permite una ca asta?

Și oare d-l ministru de instrucție al Majestății Sale Împăratului Austriei și Regelui Ungariei, tovarășul lui Tisza împăciuitorul naționalităților, poate să tolereze ca un slujbaş al său, însărcinat să vegheze asupra păzirii legilor în școli, să răspândească nepedepsit printre tinerimea maghiară, batjocorind haina curată și sărbătorească a poeziei, grosolăniile ordinare la adresa Monarhului și minciuni incendiare și înjurăturile cele mai triviale la adresa unei naționalități din această țară?

✘

Sărbătorirea d-lui C. Stere. Din Iași primim următoarea telegramă: „Toate notabilitățile Iașului, fără deosebire de partid, în frunte cu I. P. S. Sa Mitropolitul Pimen al Moldovei, au format un comitet de inițiativă pentru a sărbători, în persoana d-lui C. Stere, aplanarea fericită a conflictului dintre d-nii Vaida și Goga. D-l C. Stere a răspuns că primește această cinste numai ca o manifestare a capitalei culturale pentru unitatea și solidaritatea națională a României de peste munți în vederea acțiunii de împăciuire. Banchetul va avea loc Marți seara. Mișcarea”.

În ziua, în care încheiem acest număr se sărbătorește deci, în Iași, omul, care, prin inteligența lui distinsă și prin energia lui rară, și-a câștigat merite

Au exilat pe aceia cari
Au trăit pentru această țară —
Și vieța celor mai buni ai noștri
Nimeni n'a apărât-o:
Dar au apărât, au ocrotit
Pe acest câne turbat
Mulți dușmani ai tăi, o patria mea!

Mulți dușmani ai noștri acolo în
Vienna
Au apărât această lăpădătură,
Și au oprit în drumul său
Brațul răsturnător —
Căci acela care pe furie și laș
A ucis Maghiari,
Le eră lor plăcut!

Nimic nu se poate asemăna cu tine,
Sărmana mea națiune,
Un grozav blestem austriac —
Pe sufletul tău greu bolnav —
Și acela nu mai trece,
Sărmanul meu bolnav —
Nu mai trece niciodată . . .

reale pentru limpezirea unei situații grave de aici dela noi. Trebuie să recunoască oricine că fapta d-lui Stere, determinată de o conștiință superioară, a pus capăt unor încurcături, a căror urmări dezastruoase erau incalculabile. De aceea ne alăturăm și noi din suflet la sărbătorirea d-lui Stere, asigurându-l de adâncile noastre sentimente de recunoștință.

În același timp constatăm cu durere lipsa noastră de oameni, cari ar fi putut împlini misiunea d-lui Stere. Ne abținem intenționat dela orice comentariu al acestui fapt, atât de caracteristic pentru împrejurările dela noi.

✘

Goga în temniță. În sfârșit, după multe amânări din cauza hărțuierilor cu d-l Vaida, poetul Goga a intrat în temnița Seghedinului pentru a-și împlini pedeapsa de o lună. A plecat în tăcere, fără alaiu și fără să-l însoțească strigătele de durere și de indignare ale poporului, a cărui pătimire a înveșnicit-o în poeziile lui. Când scriem aceste rânduri, porțile temniței din Seghedin s'au închis în urma lui Goga, ca în urma oricărui alt osândit, ce-și ispășește un păcat. Și care a fost oare păcatul poetului? Îndrăzneala de a spune adevărul! În revista „Țara noastră” scria răspicat despre mizeriile noastre interne și despre asupririle clasei feudale din Ungaria. Glasul lui trebuia deci amuțit. Procurorii unguiri s'au și îngrijit să-i intenteze mai multe procese. De câteva a scăpat teafăr, ca prin minune, dar la cel din urmă totuși au reușit să-l facă pradă închisorilor ungurești. Și-acum i-a venit sorocul să-și îplinească osânda, pentru că a îndrăznit să apere drepturile poporului său. Și cu ce l-au răsplătit unii dintre „frunțașii” acestui popor că prin glasul lui de arhanghel a trezit la conștiință atâtea suflete adormite? Povestea e cunoscută, nu o mai repetăm. Lăsăm, însă, la aprecierea tuturor oamenilor cu simț pentru dreptate, fiului cum știm să răsplătim avânturile sufletești ale idealiştilor ce luptă pentru libertatea neamului românesc.

Și ne mai mirăm de soarta ce o avem?

✘

Perle de gândire și de stil. Într'un cotidian de-al nostru, care are pretenția de a da îndrumări culturale și literare, găsim aproape zilnic cele mai ciudate capricii ale minții omenești, îmbrăcate într'o formă adorabilă. Spicuim la întâmplare dintr'un articol câteva mostre pentru veselia cetitorilor noștri.

„Veselia e parafulgerul grijiilor, certelor și-a multor zile rele și negre. Veselia este ventilul acela de siguranță în familie și în societate, care ne păzește de sguđuirii mari sufletești și ne face să alunecăm mai ușor peste brușurii vieții noastre, fără a simți mai adânc grijile și loviturile sorții”.

„Prin răs ni se cutremură trupul întreg, circulația sângelui devine mai grăbită. Chiar și stomacul și plămânile desvoaltă o activitate mai puternică”.

„Natura ne-a înzestrat cu trei daruri mari: somnul, nădejdea și răsul, ca un fel de recompensă pentru multe griji și suferințe din vieță”.

Dar și dobitoacele chiar au somnul și în câtva și

nădejdea lor, până atunci răsul e darul exclusiv al omenirii“.

Noi credem că și dobitoacele ar râde, dacă ar ceti asemenea articole.

Ghiciți în ce organ apar asemenea perle de gândire și stil românesc? Nu vă alunecă gândul la autorizatul din Arad?

✽

Biblioteca populară a „Asociațiunii“. Biblioteca populară a „Asociațiunii“, redactată de d-l Oct. C. Tăslăuanu, a avut un succes desăvârșit. În primul an de existență (1911) au abonat-o peste 11 mii de țărani, cari au fost și membri ajutători ai „Asociațiunii“. Instituțiunea noastră culturală a răspândit deci într'un singur an peste 120 mii de broșuri între săteni, ceea ce constituie poate cea mai importantă faptă culturală a anilor din urmă.

Biblioteca populară a „Asociațiunii“ se continuă și în anul 1912. Dacă cărturarimea dela sate își va ști face datoria, nădăjduim că se vor putea răspândi și mai multe broșuri. Invităm și noi pe domni preoți și învățători să stăruie din răsputeri la răspândirea acestei publicațiuni folositoare, chemate a trezi dragostea de cetit în masele largi ale poporului.

✽

Teologii din Oradea-mare. Fapta celor 16 teologi români, cari au părăsit seminarul catolic din Oradea-mare, înseamnă un nou triumf al conștiinței naționale. Declarația lor, că mai curând se despart de haina preoțească, decât de limba credinței lor străbune, e o dovadă că ideile de intransigență națională, propovăduite, în vremea din urmă, de o seamă de oameni încep să aducă roade. În numărul viitor vom vorbi mai pe larg despre acest eveniment național din Bihor. Deocamdată trimitem entusiaștilor tineri felicitările noastre sincere, urându-le tărie sufletească pentru apărarea drepturilor limbii strămoșești.

✽

Petreckeri. La noi „petreckerile împreunate cu joc“ au un rol social important. Ele contribuie la coeziunea noastră sufletească, ne cizelează asperitățile cu cari ne întâlnim așa de des în societatea noastră și ne întărește izolarea socială, pe cari ni-o impun împrejurările vitrege între cari trăim. De aceea e bine că publicistica noastră dă atențiunea cuvenită acestor petreckeri. În iarna aceasta societatea românească din Sibiu a avut o singură petrecere. A improvizat-o tinerimea Dumineca trecută. Dansatoarele au apărut mascate în domino și în costume naționale. Glumele sfioase și stângace ale măștilor au înveselit societatea restrânsă, care s'a întrunit la această petrecere. Absența unora dintre cărturari a fost regretată și comentată... Am scrie niște impresii glumețe dela petrecere dar ni-e frică de atmosfera de bănueli în care înotăm de un an de zile. Venitul petreckerii e destinat pentru „Asociațiune“.

✽

Prietinul și colaboratorul nostru, Caton Theodorian, care de curând a publicat volumul *La masa Calicului*, despre care am vorbit într'un număr trecut, ne sur-

prinde cu un volum de traduceri din Théophile Gautier, ce apare în „Biblioteca pentru toți“. Numele scriitorului Theodorian e o garanție pentru tălmăcirea creațiunilor marelui Gautier.

✽

Revista noastră se încheie în fiecare Marți. Rugăm deci pe colaboratorii noștri să binevoiască a ne trimite materialul cel mai târziu până Luni dimineața, ca apariția revistei să nu sufere întârziere.

.....

Bibliografie.

Caton Theodorian, *La masa Calicului*, nuvele și schițe. București, 1911. Prețul: 1 leu 50 bani.

Spiridon Popescu, *Moș Gheorghe la expoziție*, nuvele. București, 1912. Prețul: 2 lei.

Victor Tordășianu, *Al XXIII-lea raport general al comitetului central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului pentru anul 1910*. Sibiu, 1911.

Théophile Gautier, *Moarta înamorată*, traducere de Cathon Theodorian. „Biblioteca pentru toți“ Nrii 743—744. București, 1912. Prețul: 60 bani.

D. Vasiliu-Bacău, *Libertatea, Vulcanii, Educația poporului*. „Bibl. națională“ Nrii 39—41. „Minerva“. București, 1912. Prețul: 30 bani.

Valentin Drăganu, *Călimdarul dela Cluj* pe anul visect 1912. Prețul: 20 bani.

Virgil N. Madgearu, *Zur industriellen Entwicklung Rumäniens*. (Die Vorstufen des Fabriksystems in der Walachei). Weida, 1911.

Octav Minar, *Cum a iubit Eminescu*. București, Bibl. „Lumina“ Nrii 22—23. Prețul: 60 bani.

Gavril Todica, *Studii științifice*. Anul II. Fascicolul IV. Abonament 5. cor.

* * * *Almanahul Dâmboviței*. București, 1912.

* * * *Documente* privitoare la turburarea bisericească pricinuită de legea sinodală din 1909. București, 1912.

Dr. Iustin Cl. Juga, *Doine și cântece populare românești, voce și pian II*. Edit. autorului. Prețul: 2 cor. 50 bani.

Aviz cetitorilor.

On. cetitori, cari primesc revista noastră și nu și-au achitat încă abonamentul, sunt rugați să binevoiască a ne trimite sumele pentru reînnoirea abonamentului pe 1912. Totodată rugăm pe pușinii abonați din anul trecut rămași în restanță să ne achite fără întârziere sumele ce ne datorează.

Administrația.